

Slovenski projekt obnove gozdov po naravnih ujmah med finalistami evropske nagrade za navdihujoče projekte podeželja

Gozdove obnovljamo strokovno in inovativno

Odprava posledic večjih ujm, ki so v zadnjih letih postale stalnica tudi v gozdovih, je zahtevna in povezana z velikimi finančnimi vložki, zato so bili na nivoju Slovenije vzpostavljeni mehanizmi, ki omogočajo finančno pomoč lastnikom gozdov pri sanaciji škod. Republika Slovenija sanacijo gozdov poškodovanih v večjih naravnih ujmah izvaja predvsem s sredstvi Programa razvoja podeželja 2014 - 2020 (v nadaljevanju PRP 2014-2020). V okviru PRP 2014-2020 so bili za sanacijo poškodovanih gozdov zasnovani različni ukrepi, ki prispevajo k odpravi škode, obnovi in negi poškodovanih gozdnih sestojev ter k vzpostavitvi ustrezne gozdne infrastrukture za uspešno sanacijo.

Slovenski projekt v okviru PRP 2014 - 2020, ki je namenjen obnovi v naravnih ujmah poškodovanih gozdov, je bil izmed 125 prijavljenih projektov iz držav članic EU, izbran v ožji krog dvajsetih finalistov evropskega natečaja Rural Inspiration Awards 2021. Namen natečaja Rural Inspiration Awards je spodbujati izmenjavo znanja in povezovanja med deležniki na podeželju ter

dvigniti prepoznavnost politike razvoja podeželja in prispevka Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja (EKSRP) k biogospodarstvu in boju proti podnebnim spremembam.

Slovenska mreža za podeželje je na natečaj prijavila osem kandidatov, od katerih je bil projekt Obnova v naravnih ujmah poškodovanega gozda in izboljšanje sposobnosti gozdov za preživetje izbran v finalni izbor. Izbran je bil v kategoriji Green Futures (Zelena prihodnost), kjer projekti ali pobude obravnavajo ali blažijo podnebne spremembe, dokazujejo trajnost in prispevajo k oživitvi okolja.

Upoštevali smo načela nujnega prilagajanja podnebnim spremembam

Najpomembnejši rezultat projekta je uspešna sanacija v naravnih ujmah poškodovanega gozda. Ta obsega naravno obnovo in obnovo s sadnjo sadik gozdnega drevja na vseh najbolj poškodovanih površinah, zaščito osnovanega mladja pred divjadjo in izvedene ukrepe nege poškodovanih gozdov, ki ohranjajo zasnovano teh gozdov in povečujejo vrednostni prirastek gozdnih sestojev v prihodnosti.

Slika 1: Kontejnerske sadike pred sajenjem (foto: arhiv ZGS)

Dodana vrednost projekta obnove v naravnih ujmah poškodovanega gozda je dejstvo, da gre za vseslovenski projekt sanacije posledic naravnih ujm, ki so gozdove prizadele v zadnjih šestih letih. Projekt izstopa zaradi sonaravne in trajnostne zasnove širokega nabora ukrepov sanacije poškodovanega gozda, ki upoštevajo ključna načela prilagajanja gozda in gozdarstva na podnebne spremembe in se usmerjajo na zaradi negativnih posledic podnebnih sprememb najbolj ogrožene dele gozda v državi. Projekt je bil zasnovan adaptivno in se je sprti prilagajal spremenjenim razmeram v gozdarstvu oziroma novim naravnim ujmam, vsebuje pa vrsto novih strokovnih rešitev na področju obnove in nege gozda, s katerimi prilagajamo gozdove na podnebne spremembe in bodo uporabne tudi v prihodnosti.

Ukrepi upoštevajo doktrino Slovenske gozdarške šole in njena ključna načela pri prilagajanju večnamenskega gospodarjenja z gozdom in na podnebne spremembe in njihove posledice.

Obnova za ohranitev gozdov

V Sloveniji je bilo v zadnjih šestih letih zaradi naravnih ujm močneje poškodovanih več kot 60 % slovenskih gozdov, od tega preko 37.000 ha do te mere, da jih je treba popolnoma obnoviti. Večina obnove gozdov poteka zaradi ohranjenosti gozdov v Sloveniji po naravni poti, med 5 % in 10 % gozdnih površin pa je treba obnoviti s sadnjo sadik gozdnega drevja. Velik delež poškodovanih gozdov v Sloveniji ogroža stabilnost celotnega gozdnega in lesnega gospodarstva v državi in možnosti zagotavljanja vseh ostalih funkcij gozdov,

od ekoloških do socialnih. Potrebna je tako čim hitrejša obnova in ponovna vzpostavitev stabilnih in kvalitetnih gozdnih sestojnih zgradb in prilagoditev teh na pričakovane spremembe podnebja v prihodnosti.

Z ažurno in inovativno naravnano obnovo smo preprečili tudi razvoj negativnih posledic naravnih ujm kot so razvoj erozijskih procesov in nadaljnje širjenje bolezni oziroma škodljivih organizmov ter nemoteno uresničevanje vseh funkcij gozdov, od gospodarskih do ekoloških in socialnih.

Tesno sodelovanje gozdarske službe in lastnikov gozdov

Projekt obnove v naravnih ujmah poškodovanega gozda predstavlja primer uspešnega povezovanja med javno gozdarsko službo oziroma ZGS in preko 800 lastniki gozdov.

Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) je s pomočjo dobaviteljev zagotovil nabavo sadik in materiala za izvedbo obnove gozdov oziroma za zaščito mladja pred divjadjo, materiali so bili posredovani lastnikom gozdov, ti pa so izvedli vsa potrebna dela. Celoten proces obnove je bil zastavljen v skladu z načeli sonaravnega gospodarjenja z gozdovi, ki z uporabo lokalno vzgojenih sadik avtohtonih drevesnih vrst zagotavljajo ustrezno genetsko poreklo sadilnega materiala, zmanjšujejo ogljični odtis gozdne proizvodnje in pospešujejo lokalno pridelavo. Pestrost več kot 19 različnih vrst sadik je bila podlaga za večanje pestrosti in odpornosti gozda v podnebno nestabilnih razmerah. Vpeljan sistem kontrole kakovosti

Slika 2: S količki označene sadike (foto: arhiv ZGS)

Slika 3: Spremljanje uspešnosti obnove (foto: arhiv ZGS)

sadilnega materiala in nadzora izvajanja sadnje je bil ključen za uspeh obnove s sadnjo, zagotovil pa je tudi racionalno rabo investiranih finančnih sredstev. Projekt celostno vpliva na celoten razvoj podeželja, saj sta v Sloveniji kmetijstvo in gozdarstvo neločljivo povezani dejavnosti v naši pretežno gozdni krajini.

Projekt je spodbudil ukrepe aktivnega gospodarjenja z gozdovi

Ukrepi Programa razvoja podeželja 2014–2020 (PRP 2014–2020) so zagotovili finančno podporo procesu naravne obnove gozdov, potrebni nabavi materiala in obnovi gozdov s sadnjo sadik. V času trajanja programa PRP 2014–2020 je bilo tako s pomočjo javnih sredstev s sadnjo obnovljenih preko 1.100 ha poškodovanih gozdov, posajenih je preko tri milijone sadik 19-tih različnih gozdnih drevesnih vrst. Za zaščito posajenih sadik pred objedanjem divjadi je bilo postavljenih 60 km ograj, 130.000 sadik je bilo zaščiteno s tulci oziroma s količenjem, sadike na 1.750 ha pomlajenih površin pa so bile zaščitene s odvracalnimi premazi.

Projekt je tako pospešil tudi razvoj gozdnega drevsničarstva v smeri kontejnerske vzgoje sadik, ki so bile v projektu prvič masovno uporabljene v Sloveniji, povečal proizvodnjo ustreznih sadik lokalnih provenienc v registriranih drevsnicah in njihovo uporabo s 0,5 milijona sadik leta 2013 na skoraj 2 milijona sadik gozdnega drevja leta 2020.

Projekt je spodbudil ukrepe aktivnega gospodarjenja v gozdovih, ki so bili do sedaj zapostavljeni in sinonim za ne-ukrepanje, predstavljajo pa eno od kritičnih točk pri preprečanju negativnih posledic podnebnih sprememb.

Povezovanje vseh v gozdno-lesni verigi

Zadovoljni smo lahko, da se je 'slovenska gozdarska šola' oziroma stroka s svojim znanjem na natečaju Rural Inspiration Awards izkazala med najboljšimi v Evropi. V projektu je sodeloval širok krog deležnikov v gozdno-lesni verigi, od lastnikov in upravljalcev gozdov, do dobaviteljev in izvajalcev del, tako pri načrtovanju kot izvajanju ukrepov. Projekt je bil velik zalogaj tudi za ZGS in zaposlene kot ključnega akterja v procesu načrtovanja ukrepov, posredovanja pri dobavi materialov in kontroli izvedenih del. Zavod za gozdove Slovenije je pri zasnovi projekta sodeloval s strokovnjaki Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja, Gozdarske inšpekcije, Davčne uprave RS, raziskovalnih inštitucij kot je Gozdarski inštitut Slovenije, družbe Slovenski državni gozdovi kot upravljalcem državnih gozdov, kakor tudi z organizacijami lastnikov gozdov kot so Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije in društva lastnikov gozdov.

Zavod za gozdove Slovenije

Slika 4: Zaščita z lesenimi ograjami (foto: arhiv ZGS)